

T.C.
BAŞBAKANLIK
GÜNEYDOĞU ANADOLU PROJESİ
GAP BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI

GÜNEYDOĞU ANADOLU PROJESİNDE SON DURUM (NİSAN 1998)

GÜNEYDOĞU ANADOLU PROJESİ'NDE NİSAN 1998 İTİBARIYLA SON DURUM

1. GİRİŞ

Türkiye Cumhuriyeti'nin uyguladığı bölgesel kalkınmaya yönelik en büyük ve kapsamlı proje olan Güneydoğu Anadolu Projesi bakımından önemli aşamalara ulaşılan bir dönem geride bırakılmıştır.

Proje finansal açıdan % 40'ları aşan bir gerçekleşme oranına ulaşmıştır. GAP enerji sektöründe % 73'lere, tarım sektöründe ise % 11'e varan bir gerçekleşmeyi sağlamış bulunmaktadır. Önümüzdeki dönemde Proje'nin özellikle eğitim başta olmak üzere sosyal sektörler bakımından önemli gelişmeler sağlayabilecek düzeyde 1998 yılı ödeneklerinde artış öngörülmüştür. 1998 yılında toplam GAP yatırımlarının genel ve katma bütçe dışındaki en önemli kaynağı, özelleştirme gelirlerinden sağlanacak tahsislerden oluşmaktadır.

Böylece ilk defa özelleştirme gelirleri gibi ek bir kaynak GAP yatırımları için tahsis edilmiş bulunmaktadır.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yatırımları ve istihdamı artırmaya yönelik önemli çözümler getirebilecek olan 4325 sayılı "Olağanüstü Hal Bölgesi'nde ve Kalkınmada Öncelikli Yörelerde İstihdam Yaratılması ve Yatırımların Teşvik Edilmesi ile 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması" hakkındaki kanun da 21 Ocak 1998'de yürürlüğe girmiştir.

GAP Yüksek Kurulu'nun 16 Eylül 1997'de Siirt'te Yapılan toplantısında belirlenen öncelikler doğrultusunda şekillenen kanuna göre; Bölge'de yatırım ve istihdam artırıcı teşvikler raporun ilgili bölümünde ayrıca yer almaktadır.

Öte yandan GAP Bölge Kalkınma İdaresi Teşkilatının Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki 388 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 9.maddesi de değiştirilmiş ve 11 Aralık 1997 tarihinde kabul edilen 4314 no.lu kanuna göre İdare'nin gelirleri arasına her türlü kredi, hibe ve bağışlar da dahil edilmiştir. Böylece GAP İdaresi dış kredi kullanma olanağına da kavuşturulmuştur.

Bütün bunlar önümüzdeki dönemde Güneydoğu Anadolu Projesi bakımından önemli ve etkin gelişme ve aşamalara varılacağıının birer işareti niteliğinde değerlendirilmelidir.

Dünyadaki kalkınma yaklaşımı gelişmelerinin de önüne geçerek "sürdürülebilir insani kalkınma" doğrultusundaki uygulamaları ile uluslararası platformlarda örnek gösterilmeye başlanan Güneydoğu Anadolu Projesi'nin uluslararası temsili açısından, geçen 6 ayda önemli ve anlamlı başarıların sağlandığı görülmektedir.

Projenin "yenilikçi ve sürdürülebilir kalkınma yaklaşımı" özellikleri vurgulanarak temsil edildiği uluslararası toplantılar ve yayınlar aşağıdadır:

1. Sovyetler Birliği eski Cumhurbaşkanı Gorbacov'un insiyatifi ile 18 Mart 1998 tarihinde gerçekleştirilen Konferans'ta GAP, GAP İdaresi Başkanı Dr. Olcay ÜNVER tarafından "Bölgesel Sosyo-ekonomik Kalkınma ve Su" konulu bir bildiri ile tanıtılmıştır (Paris).
2. Fransa Hükümeti'nce 19-21 Mart tarihleri arasında düzenlenen "Su ve Sürdürülebilir Kalkınma" Konferansı'nda Enerji Bakanı Cumhur Ersümer başkanlığındaki Türk heyetinde yer alan GAP İdaresi Başkanı "Su Kaynaklarına Dayalı Sürdürülebilir İnsani Kalkınma Modeli: GAP" konulu bir bildiri sunmuştur (Paris).
3. Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Komisyonu'nun 20 Nisan - 1 Mayıs 1998 tarihleri arasındaki 6. Dönem toplantısında GAP, Dr. Olcay ÜNVER tarafından 29 Nisan günü "yenilikçi bir bölgesel kalkınma projesi özelliği" vurgulanarak 1,5 saatlik bir workshop ile takdim edilmiştir (Newyork).
4. "Kurak Alanlarda Tarımsal Araştırma Uluslararası Merkezi"nin (ICARDA) yıllık, Mütevelli Heyeti toplantısının yapıldığı 26 Nisan 1998 tarihinde Dr. ÜNVER GAP ile ilgili bir konferans vermiş ve yöneticiler ile, GAP İdaresi-ICARDA işbirliğine yönelik görüşmelerde bulunmuştur (Halep-Suriye).
5. Türkiye-Çin Halk Cumhuriyeti Karma Ekonomik ve Ticaret Komitesi'nin 20-25 Nisan 1998 tarihlerindeki toplantısına katılan Devlet Bakanı Işın Çelebi başkanlığındaki heyette yer alan GAP İdaresi Başkan Yardımcısı Kaya YAŞINOK tarafından Çinli devlet yetkilileri ve işadamlarına yönelik olarak iki ayrı sunuş yapılmıştır (Pekin ve Şanghay).

6. İngiltere'de yayımlanan "International Water Resources Development" (Uluslararası Su Kaynakları Geliştirme) Dergisi Aralık 1997'de "Bütüncül Sosyo-ekonomik Bağlamda Su Kaynakları Geliştirilmesi - Türkiye Deneyimi" adlı bir özel sayı yayınlamıştır.

1. GAP'İN FİNANSMAN DURUMU

Toplam maliyeti 32 milyar ABD Doları (6 katrilyon 928 trilyon 708 milyar TL) olan GAP için, 1997 yılı sonuna kadar 2 katrilyon 862 trilyon 861 milyar TL (12.6 milyar ABD doları eşdeğeri) harcama yapılmış ve nakdi gerçekleşme % 41.3 oranına ulaşmış bulunmaktadır.

Diğer bir ifade ile, Güneydoğu Anadolu Projesi'nin tamamlanabilmesi için, 19.4 milyar ABD doları tutarında yatırıma daha ihtiyaç vardır.

Tablo 1: GAP Proje Maliyeti ve Sektörel Nakdi Gerçekleşme

1998 Yılı Sabit Fiyatlarıyla (Milyar TL)

Sektörler	Toplam Maliyet (İhtiyaç)	1997 Haziran Sonuna Kadar Harcama (Küm. Yatırım)	Nakdi Gerçekleşme 1997 Sonu İtibari ile (%)
Tarım	2 097 071	228 244	10.9
Enerji	2 227 961	1 620 182	72.7
Madencilik	168 125	156 154	93.6
İmalat	309 609	125 006	40.4
Ulaştırma ve Haberleşme	1 533 843	444 733	29.0
Turizm	11 644	2 780	23.9
Konut	67 022	21 781	32.5
Eğitim	138 085	69 137	50.0
Sağlık	45 710	40 428	86.6
Diğer Kamu Hizmetleri	336 938	159 916	47.4
Toplam	6 928 708	2 862 861	41.3

Ayrıca, GAP kapsamındaki muhtelif projeler için (Barajların, Hidroelektrik santrallerinin yapımı, içme suyu projeleri, sağlık projesi, tarımsal yayım ve araştırma uygulamaları projesi vb.) dış kaynaklardan sağlanan kredilerden, aşağıda dökümü verilen 2.1 milyar ABD dolarına tekabül eden bir miktarla, 1.5 milyar ABD doları eşdeğeri Yap-İşlet-Devret (B.O.T.) modeli ile yapılan Birecik Projesi de GAP'ın finansmanına katkıda bulunmaktadır.

ABD Exim Bank	:	111	milyon \$
İsviçre Ticari	:	467	"
İsviçre-Alman Ticari	:	782	"
Avrupa Yatırım Bankası	:	104	"
Dünya Bankası	:	120	"
A.K.S.K.F (*)	:	183	"
İtalyan Hükümet Kredisi	:	85	"
Fransız Hükümet Kredisi	:	33	"
Alman Hükümet Kredisi	:	15	"
Avusturya Hük. Kredisi	:	200	"
TOPLAM	:	2 100	"

(*) Avrupa Konseyi Sosyal Kalkınma Fonu

1998 Yılı Yatırım Programı'nda, Güneydoğu Anadolu Projesi'ne; ekonomik sektörlerde (tarım-madencilik, enerji-ulaştırma-turizm) yaklaşık 125 trilyon TL ve sosyal sektörlerde de (konut-egitim-sağlık-belediye altyapıları ve diğer kamu hizmetleri) yaklaşık 44 trilyon TL olmak üzere toplam 169 trilyon TL'lik yatırım ödeneği tahsis edilmiştir.

Aşağıdaki tabloda GAP yatırım tahsislerinin cari fiyatlarla 1990-1997 dönemine ilişkin yıllık gelişme eğilimi verilmektedir. Tablonun incelenmesinden GAP yatırım tahsislerinin Türkiye içindeki payının % 8.1'den, % 6.6'ya kadar indiği gözlenmektedir.

Tablo 2: GAP'a Yapılan Yatırım Tahsislerinin 1998 Yılı Sabit Fiyatları ile Karşılaştırmalı Gelişimi

(Milyar TL)

Yıllar	Türkiye		GAP		GAP'ın Türkiye İçindeki Payı (%)
	Yatırım Tahsis	Artış (%)	Yatırım Tahsis	Artış (%)	
1990	1 997 244		162 293		8.1
1991	1 893 206	(- 5.2)	161 645	(- 0.4)	8.5
1992	1 964 634	(+ 3.8)	144 262	(- 10.8)	7.3
1993	1 880 216	(- 4.3)	142 593	(- 1.2)	7.6
1994	1 429 109	(- 24.0)	107 594	(- 24.5)	7.5
1995	1 044 483	(- 26.9)	75 214	(- 30.1)	7.2
1996	1 395 368	(+ 33.6)	96 383	(+ 28.1)	6.9
1997	1 653 284	(+ 18.4)	127 159	(+ 31.9)	7.7
1998	2 535 000	(+ 53.3)	168 563	(+ 32.6)	6.6

Mahalli İdare Yatırımları Hariç

Kaynak: GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, 1997 Program Yılı Çalışmaları

GAP'a ayrılan kamu yatırım tahsisleri yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi 1990 yılından 1995 yılına kadar bir düşüş trendi göstermiş, 1996 yılından itibaren ise artış eğilimine girmiştir.

3.ENERJİ ÜRETİMİNDE MEVCUT DURUM

Türkiye enterkonekte sistemine giren enerjinin önemli bir bölümünü üretmekte olan Karakaya ve Atatürk Barajları'nda gerçekleştirilen hidroelektrik üretimi, tesislerin açılışından 12 Nisan 1998 tarihine kadar yaklaşık 132 milyar kilovatsaat olmuştur:

Karakaya	83 442 333 000	kilovatsaat
Atatürk	48 347 191 000	kilovatsaat
<hr/>	<hr/>	<hr/>
Toplam	131 789 524 000	kilovatsaat

Karakaya ve Atatürk Barajlarından sağlanan bu enerjinin parasal değeri ise; yaklaşık 8 milyar ABD dolarına eşdeğerdir.

Bu üretimi alternatif kaynaklar cinsinden ifade etmek gerekirse, her iki barajdan sağlanan elektrik üretimi, yaklaşık 33 milyon ton fuel oil veya 25.5 milyar m³ doğal gaz ithalatı ile karşılanabilecek değerdedir.

Türkiye'nin 1997 yılındaki 39.8 milyar kilovatsaatlik hidrolik enerji üretimi içinde, GAP, 19.4 milyar kilovatsaat ile % 48.7'lik bir paya sahiptir. Aynı dönemde Türkiye'nin (termik ve hidrolik) toplam enerji üretimi içinde GAP'ın payı ise % 18.8 olmuştur.

GAP enerji projelerinin kapasiteleri ise aşağıdaki durumdadır:

İşletmedekiler : 4 200 MW (% 56)
(Karakaya 1 800 MW, Atatürk 2 400 MW)

İnşa halindekiiler : 1 304 MW (% 17)
(Dicle 110 MW, Kralkızı 94 MW, Batman 198 MW,
Birecik 672 MW, Karkamış 180 MW, Şanlıurfa 50 MW)

Projesi hazır ve programa girmiş olanlar : 1 440 MW (% 19)
(İlisu 1 200 MW, Cizre 240 MW)

Gerisi kalanlar : 532 MW (% 7)
(Büyükçay 30 MW, Koçali 40 MW, Sırmtaş 28 MW,
Kahta 75 MW, Silvan 150 MW, Kayser 90, Garzan 90 MW)

Birecik Barajı Su Tutma Töreni

Kralkızı ve Dicle Barajları'nda Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, TBMM Başkanı Hikmet Çetin, Başbakan Mesut Yılmaz, Devlet Bakanı Prof.Dr.M.Salih Yıldırım, Eyüp Aşık, Rifat Serdaroğlu, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Cumhuriyet Ersoy, Ulaştırma Bakanı Necdet Menziri, Sanayi ve Ticaret Bakanı Yalın Erez, Milli Eğitim Bakanı Hikmet Uluğbay ile milletvekilleri, mülki erkan, çok sayıda işadama ve vatandaşın katıldığı törenlerle, 25 Ekim 1997'den itibaren su tutulmaya başlanmıştır.

1 200 MW kurulu güçle 3 milyar 833 milyon kilovatsaat elektrik enerjisi üretmesi öngörülen Ilısu Barajı ve Hidroelektrik Santrali, GAP Su Kaynakları Geliştirme Programı'nda Dicle Havzası Projeleri arasında en önemlisidir.

Ilısu Barajı ve HES, 1998 yatırım programında olup, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, projeyi ihale etmek için çalışmalarını sürdürmektedir.

4. TARIM SEKTÖRÜNDE MEVCUT DURUM

Bölge'de 1998 yılı sulama mevsimi için Fırat ve Dicle Havzalarında, sulamaya açılan alan 174 080 ha'ya ulaşmıştır.

Tablo 3: Bölge'de mevcut ve inşa halindeki sulama projeleri ile sulama alanları

1. İşletmede Olan Sulamalar	Sulama Alanı (ha)
1. Hancağz	7 330
2. Şanlıurfa-Harran Ovaları	80 000
3. Hacıhıdır	2 080
4. Derik-Dumluca	1 860
5. Silvan 1. ve 2. Kısım	8 790
6. Nusaybin	7 500
7. Silopi Nerdüş	2 740
8. Akçakale Yeraltı Suları	15 000
9. Ceylanpınar Yeraltı Suları	27 000
10. Devegeçidi	7 500
11. Suruç Yeraltı Suları	7 000
12. Çınar-Göksu	3 580
13. Garzan-Kozluk	3 780
Toplam	174 080

İnşa Halindeki Sulamalar	Sulama Alanı (ha)
1. Mardin-Ceylanpınar ve Şanlıurfa-Harran Ovaları	
İletim	476 000
Şebeke	85 000
2. Kralkızı-Dicle	
İletim	130 150
Şebeke	24 030
3. Batman Sol Sahil	
Şebeke	18 750
4. Batman Sağ Sahil	
Şebeke	18 600
5. Belkis-Nizip	
Şebeke	11 915
6. Adıyaman Çamgazi	
Şebeke	7 430
7. Kayacık Ovası	
Şebeke	14 740
8. Bozova-Merkez Pompaj	
Şebeke	860
9. Samsat (1.Kısım)	
Şebeke	24 000
Toplam	
İletim	632 180
Şebeke	183 995

Kaynak : DSİ Genel Müdürlüğü

Tablo 4: DSİ Genel Müdürlüğü 1998 İhale Programında olan sulamalar ile sulama alanları

1998 İhale Programındaki Sulamalar	Sulama Alanı (ha)
1. Yaylak Sulaması İnşaatı	Şebeke 18 322
2. Dicle-Kralkızı Cazibe 2.Kısım İnşaatı + Kanal (84 km)	Şebeke 18 431
3. Dicle-Kralkızı P3 Pompaj Sulama İnşaatı	Şebeke 31 379
4. Mardin Anakanal 1.Kısım	İletim 47 km
5. Mardin Anakanal 2.Kısım	İletim 52 km

GAP sulama projelerinden % 10'u (174 080 ha) bitmiş olup, yaklaşık % 11'i ise inşaat safhasında (183 995 ha) bulunmaktadır.

1997 yılı sonu itibarıyla Türkiye'de üretilen pamuğun yaklaşık üçte biri GAP Bölgesi'nden elde edilmiştir. Bugüne kadar, Şanlıurfa-Harran Ovası'nda sulamaya açılan 60 000 ha alanın, 38 644 ha alanda pamuk ekimi yapılmıştır.

1997 yılı itibarıyla, Bölge'deki tarımsal üretim değerinin yaklaşık 120 milyon ABD doları olduğu hesaplanmaktadır. Sulama öncesi, sözkonusu alanın tarımsal gelirinin 31.5 milyon ABD doları civarında olduğu düşünülürse, GAP kapsamında sulamaya açılacak 1.7 milyon ha içinde küçük bir oranı oluşturan bu sınırlı alandaki gelişmenin dahi, Proje tamamlandığında Bölge'den sağlanacak ekonomik katkının boyutları hakkında kafi fikir verdiği söylenebilir.

Tablo 5: Harran Ovası'nda Sulamaya Açılan 60 000 ha Alanın Ekonomik Getirisi

Gösterge	Sulama öncesi	Sulama sonrası
Tarım Geliri	31.5 milyon \$	120.5 milyon \$
Tarımsal Katma Değer	600 \$ / ha	1 619 \$ / ha

(Not: 60 000 ha alan, 104 köy, 66 360 kişi.)

GAP İdaresi koordinatörlüğünde yürütülen ve Harran Ana Kanal'daki suyun hidrolik esaslara göre çalışan otomatik kapaklar ile mansap kontrollü olarak regüle edilmesi ve su tasarrufu için değişik sulama sistemlerinin birbiriyle mukayese edilmesini amaçlayan "**Sulama Kanallarındaki Suyun Regülasyonu Ve Su Tasarrufu Sağlayan Sulama Metod Ve Teknolojileri**" Projesinde, pilot saha ile ilgili fiziki tesislerin inşaatı tamamlanmıştır. Sistemin 1998 yılı sulama sezonunda devreye alınması ile, projenin izleme ve değerlendirme aşaması başlayacaktır.

Pilot sahadaki arazi tesviye ve tarla-içi yol projesinin ihalesi tamamlanarak yer teslimi yapılmıştır. Pilot sahadaki tesviye için eğitim ve yayım çalışmaları tamamlanmış ve 1 Mart 1998 tarihi itibarıyla tesviye çalışmalarına başlanmıştır.

Tarımsal Araştırma-Geliştirme Projesi (II. Aşama) kapsamında; 1987 yılından beri araştırmaların sürdürüldüğü Koruklu Araştırma İstasyonu'nda yürütülen çalışmaların sürekliliğini ve gelecekte bu istasyonun GAP İdaresi'ne bağlı olarak bir Uluslararası Tarımsal Araştırma ve Eğitim Merkezi haline dönüştürülmesini sağlamak

amacıyla, GAP İdaresi Başkanlığı ve TÜBİTAK arasında 25 Aralık 1997 tarihinde iki yıllık bir işbirliği protokolü imzalanmıştır.

GAP Bölgesi'nde uygulanacak tarımda yeni yöntemlerin belirlenmesi ve arazinin kabiliyet sınıfına göre kullanılarak erozyonun önlenmesini hedef alan örnek projelerin uygulamaya konulması konusunda Orman Bakanlığı, TEMA (Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma) Vakfı ve GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı arasında 4 Mart 1998 tarihinde bir işbirliği protokolü imzalanmıştır.

GAP Ormancılık Proje Paketi kapsamındaki bu gelişmenin yanısıra, Adıyaman İli Gölbaşı İlçesi Bağlarbaşı köyünde 10 ha ve Karaburun köyünde 5 ha olmak üzere toplam 15 ha alana 26 000 adet kızılçam fidanı dikilmiştir.

Sulama alanları dışında kalan nüfusun mevcut sosyo-ekonomik durumlarının, doğal ve toplumsal çevre ile ilişkilerinin, potansiyellerinin saptanarak gelir getirici yeni faaliyet alanlarının ve bunların geliştirilmesi yollarının belirlenmesi amacıyla GAP İdaresi'nce **Sulama Dışı Alanlarda Halkın Gelir Düzeyinin Artırılması Projesi** geliştirilmiştir.

Bu kapsamda, GAP İdaresi finansmanı ile yaptırılan 90 adet yüksek tünel ve damla sulama sisteminin, Tarım İl Müdürlüklerinin belirlediği önder çiftçilerin arazilerine montajı Mart 1998'de başlamış olup, çalışmalar devam etmektedir.

GAP İdaresi ve DSI Genel Müdürlüğü arasında imzalanan protokol gereği, Savur İlçesi'nde Savur Çayı üzerinde Hamzaağa mevki civarında Kültür Balıkçılığı Tesisi yapımı tamamlanarak İdare'ce teslim alınmıştır. Ayrıca deneme amaçlı olarak alabalık üretimine başlanmıştır. Tesisin işletilmesi Savur Kaymakamlığı adına "Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı"na devredilmiştir.

Aynı proje kapsamında Şubat 1998'de Batman'daki 12 önder çiftçiye Tarım İl Müdürlüğü aracılığı ile GAP İdaresi'nce 3000 adet kapari fidanı dağıtılarak dikimleri tamamlanmıştır.

GAP Sulama Sistemlerinin İşletme Bakım ve Yönetimi (MOM) Projesi (II.Aşama) çerçevesinde, Fırat Sulama Birliği'nin bulunduğu alanda demonstrasyonların yapılacağı tersiyer kanallarının belirlenmesine yönelik çalışmalara devam edilmektedir. 1.pilot uygulama alanı içinde bulunan 9 köyde proje hakkında bilgilendirme çalışmaları tamamlanmış olup, demonstrasyon çalışmalarını yürütecek çiftçilerin ön seçimlerine devam edilmektedir. Uygulamanın yapılacağı 2.pilot alanın belirlenmesine yönelik çalışmalar da sürmektedir.

5. SANAYİ SEKTÖRÜNDE MEVCUT DURUM

Sulamaların başlaması ve tarımsal üretimde nisbi bir artışın sağlanması, Bölge'de sınırlı girişimcilğe yönelik olumlu gelişmelere yol açmış bulunmaktadır.

GAP'la Bölge'nin "Tarıma Dayalı İmalat Sanayi" ürünleri bakımından bir "ihracat merkezi" olarak gelişmesi öngörülmektedir. Bu çerçevede, gerçekleştirilecek yatırımlarla ortaya çıkacak potansiyelin, özellikle sanayi sektöründe etkin bir şekilde değerlendirilmesi ve özel sektör yatırımlarının, kalkınmanın en önemli ayağını oluşturması gerekmektedir.

Organize Sanayi Bölgeleri

Halen GAP Bölgesi'nde ikisi Gaziantep (Gaziantep I ve II), diğeri Mardin'de olmak üzere toplam 1 060 hektar alana sahip 3 adet Organize Sanayi Bölgesi tamamlanmış bulunmaktadır (Tablo 6).

Tablo 6: GAP Bölgesi'ndeki Organize Sanayi Bölgeleri

Organize Sanayi Bölgeleri	Yatırım Prog. Alınma Tarihi	Tamamlanma Tarihi Tarihi	Alan (ha)
Gaziantep	1971	1983	260
Mardin	1976	1992	300
Gaziantep II	1987	1997	500
Gaziantep I Arıtma	1996	1997	—
Kilis	1991	1999	90
Nizip	1991	2000	100
Gaziantep III	1994	1998	540
Gaziantep II Arıtma	1998	2001	—
Gaziantep IV	1997	2000	1 170
Mardin Arıtma	1998	2001	—
Şanlıurfa II	1991	1998	286
Şanlıurfa I Arıtma	1998	2001	—
Şanlıurfa II	1997	2002	1 134
Siirt	1991	2000	100
Batman	1991	2000	100
Adıyaman	1991	2000	150
Diyarbakır	1991	2002	758
Şırnak	1998	1999	Etüt

Kaynak: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, 1998 Yılı Yatırım Programı.

1998 yılı Yatırım Programı'nda GAP Bölgesi'nde 11 adet OSB ve 3 adet arıtma projesi yer almaktadır.

540 hektarlık Gaziantep III ve 286 hektarlık Şanlıurfa OSB'lerinin 1998 yılında tamamlanması planlanmıştır. Ayrıca, 150 hektarlık Adıyaman, 758 hektarlık Diyarbakır, 100 hektarlık Siirt, 100 hektarlık Batman, 90 hektarlık Kilis, 1 170 hektarlık Gaziantep IV, 100 hektarlık Nizip, 1 134 hektarlık Şanlıurfa II OSB'leri ve Mardin, Şanlıurfa I, Gaziantep II arıtma işleri ile Şırnak OSB etüdü 1998 yılı Yatırım Programı'nda yer almış olup, daha sonraki yıllarda tamamlanması öngörülmüştür.

Küçük Sanayi Siteleri

GAP Bölgesi'nde 1997 sonu itibarıyla 18 adet Küçük Sanayi Sitesi tamamlanmış ve faaliyettedir. Bu sitelerde mevcut 5 514 işyerinde yaklaşık 32 450 kişi çalışmaktadır. Tamamlanan KSS'den 6'sı Diyarbakır, 6'sı Gaziantep, 3'ü Şanlıurfa, 1'i Batman, 1'i Siirt ve 1'i Mardin ilinde yer almaktadır. 1998 yılı Yatırım Programı'na göre, GAP Bölgesi'nde 19 adet KSS inşaat halindedir ve bu KSS'lerde 4 497 işyeri bulunmaktadır.

GAP Girişimci Destekleme ve Yönlendirme Merkezleri (GAP-GİDEM)

- GAP ile meydana çıkmaya başlayan iş ve yatırım ortamına katılacak olan Bölge içi ve Bölge dışı potansiyel girişimcileri özendirme ve bu girişimcilere ihtiyaç duyacakları bilgi ve danışmanlık hizmetlerini sağlamak üzere, "GAP Girişimci Destekleme ve Yönlendirme Merkezleri" (GAP-GİDEM) kurulması çalışmaları; GAP idaresi Başkanlığı koordinatörlüğünde, Türkiye Ticaret, Sanayi, Deniz Ticaret Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği (TOBB), Türkiye Kalkınma Bankası (TKB) ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ile İşbirliği halinde yürütülen çalışmalar tamamlanarak, 13-15 Eylül 1997 tarihleri arasında Adıyaman, Diyarbakır, Gaziantep, Mardin ve Şanlıurfa illerinde GAP-GİDEM Büroları açılmış ve faaliyete başlamıştır.

UNDP ve GAP İdaresi işbirliği ile yürütülen "GAP'ta Sürdürülebilir Kalkınma Programı"ndaki 29 projeden biri olan "Bölge'de Ekonomik Kalkınma Ajansı Kurulması" kapsamında yeralan GAP-GİDEM'lerin oluşumunda; ilgili illerin Ticaret ve Sanayi Odaları ile, Ziraat Leasing de katkıda bulunmuşlardır.

Ayrıca Bölge'de bilgi birikimine ve tecrübeye sahip olan Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) ile işbirliğini yapısal temellere oturtmak amacıyla, GAP-GİDEM Yönetim Kurulu'nun 14 Kasım 1997 günü toplantısında alınan kararlar, KOSGEB de GAP-GİDEM Yönetim Kurulu üyeliğine katılmıştır.

GAP-GİDEM'lerde, girişimcilerin bilgilendirilmesinin yanısıra, aşağıdaki faaliyetler gerçekleştirilmiştir:

* Türkiye Kalkınma Bankası ile işbirliği halinde proje geliştirme faaliyetleri başlatılmıştır. Halen 3 adet fizibilite etüdü çalışması sürdürülmekte olup, bir adet Pazar Etüdü çalışması tamamlanma aşamasına gelmiştir.

* 2 Mart 1998'de, Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Teşkilatı (UNIDO) ile bir teknik hizmet anlaşması imzalanmıştır. Söz konusu teşkilattan, proje geliştirme ve geliştirilen projelerin yurt dışı yatırımcılarına tanıtımında yararlanılacaktır.

* GAP İdaresi, KOSGEB, UNDP ve AIESEC (Uluslararası Ekonomik ve Ticari Bilimler Öğrenci Birliği) ile birlikte "Güneydoğu'da Yeni Ufuklar" Projesi başlatılmıştır. 18 ay sürecek bu projede GAP Bölgesi'ndeki 3 üniversiteden seçilecek 150 girişimci adayı öğrenciye eğitim verilecek ve bunların arasından seçilecek 15'inin yurt içi ve yurt dışında proje konularında staj görmeleri sağlanacaktır.

* DEİK (Dış Ekonomik ilişkiler Kurulu)'nun 23 Mart 1998 tarihinde düzenlediği Türk-İsrail İş Konseyi'ne Bölge işadamlarının katılması sağlanmıştır.

* 27-31 Mart 1998 tarihleri arasında Bölge'den 21 girişimci olmak üzere toplam 23 Türk girişimcisi ile birlikte İsrail'e bir gezi düzenlenmiştir. 67 İsrail firmasıyla ikili görüşmeler ve incelemelerin yapıldığı geziden somut sonuçlar alınması beklenmektedir.

Özel Teşvikler

GAP Bölgesi'nde (Gaziantep ve Kilis hariç) Kalkınmada Öncelikli Yörelere (KÖY)'de genel olarak uygulanan teşviklere ilaveten 21 Ocak 1998 tarihinde kabul edilen 4325 sayılı yasa uyarınca yatırımları ve istihdamı geliştirmek amacıyla teşvik tedbirleri getirilmiştir.

1 Ocak 1998 ve 31 Aralık 2000 yılları arasında Bölge illerinden Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Mardin, Siirt ve Şırnak'ta yapılacak yatırımlardan 10 veya daha fazla işçi istihdam eden projeler teşvikten yararlanacaktır. Uygulanacak teşvik tedbirleri aşağıdaki gibidir:

- 5 yıl (yatırım dönemi dahil) gelir ve kurumlar vergisinden muafiyet. Daha sonraki yıllarda, 2007 yılına kadar, bu vergilerden istihdam durumuna göre % 40-50 oranında indirim.

- İşçilerden kesilen vergilerin 2 yıl gecikmeli olarak ödenebilmesi
- İşçiden alınan SSK işveren hissesinin Hazine tarafından karşılanması.
- Söz konusu yatırımlar için ücretsiz olarak kamu arazisi tahsis edilebilmesi.

6. SÜRDÜRÜLEBİLİR İNSANİ GELİŞMEYE YÖNELİK FAALİYETLER

GAP salt ekonomik büyüme hedeflerine yönelmiş bir proje olmayıp, bir toplumsal dönüşüm projesidir. Başka bir deyişle GAP, bölgelerarası eşitsizliklerin giderilmesi, halkın gelir düzeyinin yükseltilmesi, işsizliğin azaltılması gibi ekonomik gelişmelerin sağlanması için olanak yaratmayı hedeflemektedir.

GAP İdaresi tarafından bu amaçla yürütülen çalışmalar aşağıdadır:

Araştırma Projeleri

GAP İdaresi tarafından 1992-1994 yılları arasında, planlama, projelendirme ve uygulama sürecine girdi vermek üzere, GAP Bölgesi'nin sosyo-ekonomik ve kültürel yapısını anlamaya, toplumun genel ve belirli hedef gruplarının özgül sorunlarını, eğilimlerini ve ihtiyaçlarını tespit etmeye yönelik bir dizi sosyal araştırma yaptırılmıştır. Bu araştırmalar sırası ile aşağıda sunulmaktadır:

- GAP Bölgesi Toplumsal Değişme Eğilimleri Araştırması
- GAP Bölgesi Nüfus Hareketleri Araştırması
- GAP Bölgesi'nde Kadının Statüsü ve Kalkınma Sürecine Entegrasyonu Araştırması
- GAP Bölgesi Baraj Göl Aynası Altında Kalacak Yörelere İstihdam ve Yeniden Yerleştirme Sorunları Araştırması
- GAP Sulama Sistemlerinin İşletme-Bakım ve Yönetimi Sosyo-Ekonomik Çalışmaları

Planlama Çalışmaları

1994 yılında kamu kuruluşları ve hükümet dışı kuruluşlar temsilcileri ile üniversitelerden öğretim üyelerinin katılımı ile bir GAP Sosyal Araştırma ve Eylem Kurulu oluşturulmuş, bu kurul tarafından yukarıda sözü edilen araştırmaların sonuçları ışığında GAP'ta katılımcı ve eşitlikçi bir sosyal gelişmeyi sağlayacak proje uygulamalarına çerçeve oluşturmak üzere **GAP Sosyal Eylem Planı** hazırlanmıştır. Bundan sonraki aşamalarda bu plan çerçevesinde projeler hazırlanmış ve uygulamaya geçirilmiştir.

Uygulamalar

• **GAP Bölgesi'nde Kadının Statüsünün Yükseltilmesi ve Kalkınma Sürecine Entegre Edilmesi Projesi:** Bu proje, kalkınmada eşitlik ve adalet felsefesinden yola çıkarak, Bölge'deki dezavantajlı konumda bulunan nüfus gruplarından birisi olan kadınların statülerinin yükseltilmesi, kalkınmaya entegre edilmesi ve eşit bir birey olarak toplumsal süreçlere katılımının sağlanmasını amaçlamaktadır. Diğer bir deyişle, cinsiyet dengeli bir kalkınmaya katkı yapmak, projenin temel hedeflerindedir. Proje, aynı zamanda katılımçılığı temel almaktadır.

1995 yılında uygulanmaya başlanan proje çerçevesinde, 14-50 yaş arası genç kız ve kadınlara yönelik okuma-yazma, genel sağlık, hijyen, çocuk sağlığı ve bakımı, ev ekonomisi, biçki-dikiş-nakış, el sanatları, tarımsal yayım ve gelir getirici alanlarda beceri geliştirme eğitimleri ile kısmi zamanlı poliklinik hizmetlerinin verildiği, kadınlar için ve onların katılımı ile sosyal-kültürel faaliyetlerin düzenlendiği Çok Amaçlı Toplum Merkezleri (ÇATOM) kurulmaktadır.

Batman - Seyitler Mahallesi ÇATOM

Ankara'da Açılan ÇATOM Ürünleri Sergisi

İlk uygulama 1995 yılı Kasım ayında UNICEF'in desteği ve Şanlıurfa Valiliği işbirliği ile Şanlıurfa'nın bir gecekondu mahallesi ve Harran'da bir köyde başlatılmış, 1996 yılında Mardin İli'nde kurulan 5 ÇATOM ile birlikte sayı 7'ye yükselmiştir. 1997 yılından itibaren uygulama bütün Bölge'ye yaygınlaştırılmaya başlanmıştır. 1997 yılı sonu itibari ile Bölge'deki ÇATOM sayısı 13 olmuştur. Bu sayı 1998 yılı başlarında 14'e çıkmış olup, 1998 yılı sonuna kadar 20'ye ulaşacaktır.

ÇATOM'larda eğitim gören ve gelir getirici çeşitli beceriler kazanan kadın ve genç kızların ürünleri, 5 Şubat 1998 tarihinde Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel tarafından açılan sergide ilk kez görücüye çıkmış ve satışa sunulmuştur.

Bu uygulama diğer kuruluşlar tarafından da benimsenmiş olup, Bölge'de Valilikler ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu da benzer merkezler açmaya başlamıştır.

• **Birecik Barajı'ndan Etkilenecek Nüfusun Yeniden Yerleşimi, İstihdamı ve Ekonomik Yatırımları için Planlama ve Uygulama Projesi:** Proje; yap-işlet-devret modeli ile inşa edilmekte olan Birecik Barajı göl yanası altında ka-

lan veya kısmen etkilenen yerleşim birimleri halkının Bölge içinde olabildiğince arzu ettikleri yerlerde yerleştirilme veya yerleşmelerine yardımcı olma, yeni bir yaşam sürecine sosyal, ekonomik ve kültürel uyumlarını sağlama yönündeki katılımcı uygulamaları içermektedir. GAP-UNDP işbirliği ile GAP'ta Sürdürülebilir Kalkınma Programı çerçevesinde 1997 yılı Ağustos ayında başlamış olan proje, GAP İdaresi tarafından koordine edilen multi-disipliner bir ekip eli ile yürütülmekte olup, 2000 yılında tamamlanacaktır. Yerinde çalışmalarını bitirmiş olan ekip, proje kapsamında başlangıçtan bugüne kadar yapılan tüm çalışmaları içeren 1.ara rapor taslağını GAP İdaresi'ne sunmuştur. Proje çerçevesinde alternatif yeni yerleşim alanları tespit edilmiş bulunmaktadır. Önümüzdeki dönemde yeniden iskana konu olacak olanların imar ve altyapı projeleri hazırlanacak ve gelir getirici projelerin uygulanmasına başlanacaktır.

Bu projenin uygulanması sürecinde farklı kuruluşlar arasındaki koordinasyonun sağlanması amacıyla, Başbakanlık Makamının 21 Kasım 1997 tarih ve 3053 sayılı oluru ile kurulan Birecik Barajı Yeniden İskan Üst Komisyonu, ilk toplantısını Gaziantep

Gümüşgün Köyü'nde Bilgilendirme Toplantısı

ve Şanlıurfa Valilikleri, bu illerden Kaymakamlar, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, DPT, Köy Hizmetleri Genel Müdürlükleri ve GAP İdaresi yetkililerinin katılımıyla 13 Şubat 1998'de, ikinci toplantısını ise 2 Nisan 1998'de yapmıştır.

Proje çalışmaları kapsamında yeniden iskana konu olacak alanlara saha gezileri düzenlenmiş, halkla birebir toplantılar yapılmış, halkı daha iyi bilgilendirmek amacıyla büroşürler bastırılıp dağıtılmıştır.

Küçük Ölçekli Gelir Getirici Projeler: Bu Proje çerçevesinde Valilikler ile işbirliği içinde halı tezgahları ürettirilip, özellikle kadınlara yönelik istihdam artırıcı halı dokumacılığı teşvik edilmektedir. 1997 yılında Mardin'de 250 tezgah ürettirilmiş ve bunların 150'si Mardin, 100 adeti de Şırnak'ta kurulan halı dokuma atelyelerine yerleştirilmiştir. 1998 yılında ise yine Mardin'de 400 tezgah ürettirilmiş ve bunun 200 adeti Şanlıurfa Valiliği'nin, 200 adedi de Mardin Valiliği'nin kurduğu atelyelere verilmiştir.

Mardin Serbest Bölgede El Halı ve Kilim Apre Tesisi Kuruluşu: Mardin Valiliği, GAP İdaresi ve Sümer Halı işbirliği ile Mardin Serbest Bölgesi'nde bir apre tesisi kurulmuştur. Tesisin kuruluş hazırlıkları 1997 Mayıs ayında başlamış ve 1998 yılı Şubat ayında tamamlanmıştır. Tesis yılda 50 000 m³ halı ve kilim apreleme kapasitesine sahip olup, asgari 20 kişiye istihdam sağlayacaktır. Tesis açılışa hazırdır.

Şırnak İli'nde Taşınmalı Eğitim Projesi: Şırnak Valiliği-GAP İdaresi işbirliği ile başlatılan proje çerçevesinde okulu olmayan veya yetersiz olan köylerden öğrenciler otobüs ile Şırnak Merkez İlçe'deki okullara taşınarak eğitim olanağına kavuşturulmuştur. Projede taşıma giderleri GAP İdaresi tarafından karşılanmaktadır. Proje 1998 yılı başında başlatılmış olup, UNDP desteği ile önümüzdeki eğitim döneminde yaygınlaştırılacaktır.

7. ÇEVRE

Çevre Bakanlığı ile GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı arasında, GAP Bölgesi'ndeki çevre sorunlarının tesbiti ve alınacak önlemler konusunda yapılacak işbirliğinin esaslarını içeren protokol, Çevre Bakanı Sayın İmren Aykut ve Devlet Bakanı Prof. Dr. Sayın M. Salih Yıldırım tarafından 21 Nisan 1998 tarihinde Ankara'da imzalanmıştır.

Söz konusu Protokol ile GAP Bölgesi'ndeki mevcut çevre sorunları ve zaman içinde ortaya çıkabilecek doğayı ve insan yaşamını tehdit edebilecek konular tesbit edilecektir. İki kurumun ortak çalışmasıyla oluşturulacak çalışma grupları, üniversi-

Çevre Bakanlığı ile GAP İdaresi arasında imzalanan işbirliği protokolü imza töreni

telerin de katkısını alarak, öncelikleri ve Bölge'de uygulanabilirliği olan çevre politikalarını saptayacaklardır. GAP'ın çevre etkilerini olumlu ve olumsuz yönleriyle dikkate almak, olumlu gelişmelerden yararlanırken, olumsuz gelişmelere karşı şimdiden önlem almak ve hazırlıklı olmak ilkeleri, bu protokol ile yaşama geçirilecektir.

Sulamalar sonucu, Bölge'deki iklim değişikliklerinin tarımsal üretime ve bitki örtüsüne yapacağı etkiler, oluşabilecek yeni hastalıklar, nüfus hareketliliği sonucu kentleşmenin yaratacağı altyapıya ilişkin sorunlar ile ilgili endüstriyel faaliyetlerin yaratacağı su, hava ve toprak kirliliği ile erozyon gibi önem ve öncelik arzeden konularda, iki kurumun teknik ve mali imkanlarını birleştirmesi daha ivedi ve somut çalışmalarına olanak verecektir.

Öte yandan, sulamalar sonucu Bölge'de artış ihtimali olan sıtma hastalığına karşı, UNDP ile ortaklaşa yürütülen "Sürdürülebilir Kalkınma Programı" çerçevesinde "Türkiye'de Sıtma Birimlerinin Güçlendirilmesi Çalışması" da GAP İdaresi tarafından koordine edilmektedir.

8. GAP'TA ALT YAPI ÇALIŞMALARI

GAP Bölgesi'nin sosyo-ekonomik yapısını geliştirmek için, su ve toprak kaynaklarının hareketi geçirilmesinin yanında entegre planlamanın gereği olarak, kalkınma ile ilgili enerji, ulaşım, haberleşme, sağlık, eğitim, kentsel ve kırsal altyapı sektörleri de ele alınmaktadır. Bölgesel kalkınmayı sağlamak için belirlenen zamanlamada, büyük şehirlerin içme ve kullanma suyu ihtiyaçlarının teminine yönelik acil tedbirlerin alınması ve Bölge'de haberleşme altyapısının geliştirilmesi öncelikle hedeflenmektedir. Bunu takip eden dönemde Bölge'nin ekonomik olarak yeniden yapılanmasının tamamlanması ve gelişmeye hız verilebilmesi için kentsel altyapı ihtiyacının karşılanması ve ana karayolları, endüstriyel altyapı, seçilmiş demiryollarının güçlendirilmesi, GAP Uluslararası Havalimanı, konteyner depoları ve hububat depolama tesisleri gibi stratejik öneme haiz temel altyapı gelişmesinin tamamlanması ana hedefdir.

GAP İdaresi'nce 1992-1994 yılları arasında yaptırılan "GAP Bölgesel Ulaşım ve Altyapı Geliştirme Çalışması" kapsamında, artan yük ve yolcu talebini karşılayacak en uygun ulaşım sistemi tespit edilmiştir. Buna göre önce karayolu ağırlıklı ve 2005 yılı sonrasında ise demiryolu taşımacılığına önem veren bir ulaşım ağı öngörülmüştür.

Bölge karayolu ağı 36 107 km.dir. Bunun 5 437 km.si devlet ve il yolu, 30 670 km.si ise köy yoludur. Halen inşa halinde olan Adana-Gaziantep Otoyolunun yaklaşık 80 km.lik bölümü de Bölge içerisinde bulunmaktadır. Türkiye devlet ve il yolu şebekesinin % 9'u, köy yolları şebekesinin % 9.5'i Bölge'dedir ve Bölge'deki köylerin % 98'i, anayol ağına bağlanmış durumdadır.

313 km. uzunluğundaki Tarsus-Adana-Gaziantep otoyolu ve bağlantı yollarının 268 km.lik kesimi trafiğe açılmış olup, geriye kalan kesimlerde çalışmalar devam etmektedir. 43 km.lik Narlı-Gaziantep kesimi, Ağustos 1996'da hizmete açılmıştır. 25 km.lik Bahçe-Kömürler arası ile, 20 km.lik bağlantı yollarının da 1998'de trafiğe açılması planlanmıştır.

Adana-Gaziantep-Şanlıurfa-Mardin-Habur güzergahında, TETEK (Türkiye Transit Karayolu) Projesi kapsamında ve Dünya Bankası kredisi kullanılarak, yolun üst yapısı asfalt betona dönüştürülmüştür.

1997 yılı sonu itibariyle, 26 adet devlet ve 9 il yolu ile Diyarbakır-Silvan yolundaki Sadi II Köprüsü'nde yapım çalışmaları sürdürülmektedir. Bu yollardaki asfalt çalışmaları da devam etmektedir. Nemrut Dağı turistik yoluna ise 1997 yılı yatırım programında yeterli ödenek ayrılmadığından herhangi bir çalışma yapılamamıştır.

Toplam 161 km uzunluğundaki Şanlıurfa-Gaziantep Otoyolunun ön projeleri tamamlanmış olup, yaklaşık 30 km uzunluktaki Gaziantep Çevre Yolu da dahil olmak üzere, söz konusu otoyolun yapım işlerinin 3 kesim halinde yapılması için ihale çalışmaları sürdürülmektedir. Gaziantep-Birecik (53.4 km), Birecik-Suruç (41.2 km) ve Suruç-Şanlıurfa (37 km) kesimlerinin ihalesine davet edilecek firmaların tespiti için önseçim değerlendirme çalışmaları devam etmektedir.

GAP İdaresi'nin yaptığı çalışmalar sonucunda GAP Uluslararası Havalimanı, GAP Dış Limanlar ve Atatürk Baraj Gölü Geçişi gibi özel ulaşım etüdleri yapılmıştır. Gelecekte ulaşım sisteminde demiryolu taşımacılığının da aktif olabilmesi için Çobanbey-Şanlıurfa-Habur, Güney Demiryolu Projesi tamamlanmıştır.

Şanlıurfa'nın kuzeyindeki Taşdağı mevkiinde yapılacak olan ve GAP İdaresi tarafından ABD Ticaret ve Kalkınma Ajansı (TDA) hibesi ile yer seçimi, ön projeleri ve fizibiliteyi tamamlanan GAP Uluslararası Havalimanının yapımı için Ulaştırma Bakanlığı Devlet Hava Meydanları İşletmesi (DHMI) Genel Müdürlüğü'nce GÜNAY-GÜN BETON-ARYAPI Ortak Girişimi ile sözleşme yapılmıştır. GAP Uluslararası Havalimanı inşaatının temeli, 9 Mayıs 1998 tarihinde Cumhurbaşkanı Süleyman Demireli'nin de katılacağı bir törenle atılmıştır.

Sulamalarla birlikte başlayan tarımsal ürün artışının ve bunların işlenmesiyle elde edilecek sanayi ürünlerinin ihracında, önemli ölçüde artacak olan havayolu taşıma talebini karşılayacak uluslararası nitelikteki GAP Uluslararası Havalimanı için 1997 yılı fiyatlarıyla yaklaşık 6 trilyon TL'lik harcama yapılması öngörülmektedir.

Doğu Akdeniz limanları, Mersin ve İskenderun, Bölge'nin ana ithal ve ihrac kapılarını oluşturacaktır. GAP İdaresi'nce yapılan çalışmalarla, mevcut limanların kapasiteleri ve gerekli yan tesis ihtiyaçları incelenmiş, yeni bir liman için ön yer seçim çalışması yapılmıştır.

GAP İdaresi'nce yaptırılan ulaşım ve altyapı planı ile ulaşım sistemi içerisinde, konteyner taşımacılığı ve Şanlıurfa, Gaziantep, Diyarbakır, Kızıltepe, Viranşehir, Batman, Adıyaman ve Cizre merkezlerinde konteyner terminaleri programlanmıştır.

"GAP Bölgesel Ulaşım ve Altyapı Geliştirme Çalışması" ile ayrıca; gelişme potansiyeli yüksek 45 yerleşmeden başlayarak kent merkezlerinin karşılamada çok yetersiz kaldığı içmesuyu, kanalizasyon, arıtma, katı atık toplama, elektrik ve tele-iletişim

ihtiyaçları dikkate alınarak 134 proje hazırlanmıştır. Bunlardan 30'u içmesuyu projesi, 29'u kanalizasyon, 9'u atıksu arıtma projesi, 4'ü katı atık projesi, 17'si orta gerilim elektrik projesi ve 45'i tele-iletişim projesidir.

GAP İdaresi'nce yaptırılan Gaziantep Katı Atık Kavramsal Projesi kapsamındaki Katı Atık Düzenli Depolama Sahası Proje ve inşaatı 1995 yılında tamamlanarak, saha özel bir firma tarafından işletmeye açılmıştır.

1997 yılı sonu itibariyle köylerin % 100'ünde elektrik vardır. Köylerin % 97.6'sı telefon bağlantısına kavuşturulmuştur, televizyon ve radyo yayınları kırsal kesimlere yaygın biçimde ulaşmaktadır.

İçmesuyu-Kanalizasyon

Bölge'de 1985-1997 dönemi arasında içmesuyu tesisi tamamlanan belediye sayısı 85'dir. Bu rakam, 174 belediyenin % 49'una tekabül etmektedir. Belediyelerin % 51'inde içmesuyu şebekesi bulunmamaktadır. Belediyelerin % 93.7'sinde kanalizasyon tesisi yoktur. İnşaatı devam eden ve projesi bitmiş olan % 19, projesi yapılanlar ise % 17 civarındadır.

Besni, Çelikhan (Adıyaman); Beşiri, Kozluk, Sason (Batman); Çermik, Ergani, Hani, Kulp, Silvan (Diyarbakır); Araban, Yavuzeli (Gaziantep); Derik, Midyat, Nusaybin, (Mardin), Gözpinarı, Kurtalan (Siirt), Bozova, Siverek (Şanlıurfa); Cizre (Şırnak) olmak üzere 20 yerleşim biriminin Kanalizasyon ve Arıtma Tesisi Etüt-Proje ve Mühendislik Hizmetleri, 1996 yılı sonuna kadar gruplar halinde ihale edilmiş, yapımına devam edilmektedir. Proje kontrollük hizmetleri, İller Bankası tarafından yapılmaktadır. Nisan itibariyle, bunlardan Beşiri, Sason (Batman), Ergani (Diyarbakır), Derik, Midyat (Mardin), Kurtalan (Siirt) kanalizasyon şebeke projeleri tamamlanmıştır.

Yine aynı kapsamda, Hazro (Diyarbakır), Gökçe (Mardin), Aydınlar, Baykan, Eruh, Gökçebağ (Siirt) ve Güçlükönak (Şırnak) olmak üzere 7 yerleşmeye ait Kanalizasyon ve Arıtma Tesisi Etüt-Proje ve Mühendislik Hizmetleri ile Siirt-Merkez'in Atıksu Arıtma Tesisi Projesi, GAP İdaresi tarafından 14-15 Ekim 1997 tarihlerinde ihale edilmiş ve projelere başlanmıştır.

10 Mart 1994 tarihinde GAP İdaresi'nce başlatılan Akçakale Kanalizasyon ve Arıtma Tesisi inşaatı işinde, 1997 sonu itibariyle fiziki gerçekleşme % 69'dur. 1998 yılı

içerisinde % 49,98'lik keşif artışı olmuştur. İnşaatın, 1999'da tamamlanması öngörülmüştür.

13 Ekim 1992 tarihinde başlayan Ceylanpınar Kanalizasyon inşaatı işinde Nisan 1998 itibariyle fiziki ve nakdi gerçekleşme % 86'dır. İşin Aralık 1998'de tamamlanması öngörülmüştür. Arıtma tesisi 15 Nisan 1998 tarihinde ihale edilmiş olup, inşaat 2000 yılı sonunda tamamlanacaktır.

4 Ocak 1993 tarihinde başlayan Kahta Kanalizasyon ve Arıtma Tesisi Proje Yapımı ile Kanalizasyon inşaatı işinde, Nisan 1998 itibariyle fiziki gerçekleşme % 66'dır. Kanalizasyon inşaatının, 1999 Ekim'inde tamamlanması öngörülmüştür.

Arıtma tesisi 15 Nisan 1998'de ihale edilmiş olup, inşaat 2001 yılında tamamlanacaktır. GAP Bölgesi'nde içmesuyu araştırmasında kullanılacak olan sondaj makinasının alımı ihalesi de 28 Nisan 1998 tarihinde yapılmıştır.

GAP Bölgesi'nde Ortaya Çıkacak Acil Altyapı Sorunlarının Çözülmesi

GAP İdaresi Başkanlığı, Bölge Belediyelerin kanalizasyon, içmesuyu, yağmursuyu ve dere ıslahı gibi hayati önem taşıyan acil altyapı sorunlarını çözmek amacıyla "GAP Bölgesi'ndeki Yerleşmelerde Ortaya Çıkacak Acil Altyapı Sorunlarının Çözülmesi" adı altında bir fon oluşturmuştur. Bu fondan belli bir programla GAP Bölgesi'ndeki Belediyelere acil altyapı sorunlarında kullanılmak üzere malzeme yardımı yapılmaktadır.

GAP İdaresi, altyapı onarım veya ilave inşaat işlerinde kullanılmak üzere çimento, demir, büz, içmesuyu borusu ve motopomp gibi malzeme yardımını, Valilikler aracılığıyla ilgili Belediyesine yapmaktadır.

GAP İdaresi ile Belediye Başkanlıkları arasında yapılan protokol çerçevesinde malzeme yardımı yapılan Belediyeler, altyapı onarım veya ilave inşaatlarını kendi imkanlarıyla yapmaktadırlar.

Bölge İlleri Belediyelerine Yapılan Belediye Yardımları

(Yılı fiyatlarıyla Milyon TL)

İller	1992	1993	1996	1997	1998
Adıyaman	—	1 290	15 500	13 205	20 600
Batman	—	1 371	9 500	11 715	12 000
Diyarbakır	3 150	3 945	23 900	15 000	11 500
Gaziantep	900	1 225	11 421	4 450	16 250
Kilis	—	—	1 250	3 085	5 100
Mardin	250	2 005	23 800	68 238	31 500
Siirt	—	810	12 700	16 190	16 800
Şanlıurfa	525	1 140	21 000	10 155	14 000
Toplam	10 adet belediye 4 750	52 adet belediye 10 011	134 adet belediye 124 321	106 adet belediye 157 571	127 adet belediye 161 750

İmar Planlama Çalışmaları

Bölge'deki 174 belediyeden 150 adedinin (% 86'sinin) imar planı mevcuttur. Bunlardan 42 adedi GAP İdaresi'nce yaptırılmıştır.

2 Ocak 1997 tarihinde ihalesi yapılan Eskiköy, İnlice (Adıyaman), Boğaziçi, İslahiye (Gaziantep), Dikmen, Girmeli, Kılavuz, Sümer (Mardin) imar planlarından Boğaziçi ve İslahiye hariç diğer imar planları onaylanmıştır. Bunlardan İnlice imar planı 14 Nisan 1998'de diğerleri ise 1997 Aralık sonunda onaylanmıştır. Yine çalışmaları devam eden imar planı işlerinden Çakırhöyük (Adıyaman), Savur (Mardin), Eruh (Siirt) ve Karaköprü (Şanlıurfa) imar planları da 1997 yılı içerisinde onaylanmıştır.

14 Ekim 1997 tarihinde ihalesi yapılan Salkım, Yeşildere (Gaziantep), Gelinkaya (Mardin), Kayabağlar (Siirt) imar planlarından; Kayabağlar, Salkım ve Yeşildere imar planları 1997 sonunda, Gelinkaya imar planı ise Ocak 1998'de başlamıştır.

İmar planlamasında halk katılımı GAP İdaresi'nin özellikle önem verdiği konuların başında gelmektedir. Karaköprü ve İslahiye İmar Planları ile bu uygulama başlatılmıştır. Karaköprü (Şanlıurfa) İmar Planı, 13 Ağustos 1997 tarihinde onaylan-

mıştır. İslahiye'nin imar planı oluşturulmasıyla ilgili 25 Temmuz 1997'de yapılan ilk toplantının ardından 18 Aralık 1997'de, 1/5000 ölçekli nazım imar planı tasarısının görüşüldüğü ikinci toplantı yapılmıştır.

Halihazır Harita Alımı Çalışmaları

Halen Bölge belediyelerinin 156 adedinin (% 89.7'sinin) halihazır haritası alınmış durumdadır. GAP İdaresi'nce 50 yerleşim yeri ve Harran Üniversitesi kampüs alanı ile Şanlıurfa Uluslararası Havalimanı sahası olmak üzere toplam 34 bin hektarın üzerinde alan için halihazır harita alımı çalışması yapılmıştır.

Adıyaman, Mardin, Siirt ve Şırnak İllerine bağlı belediyelerde yaklaşık 10 000 hektarlık alanın halihazır harita alımı çalışması sürmektedir.

1996 yılı içinde Boğaziçi (Gaziantep) ve Kılavuz (Mardin), 1997 Ocak ayı içinde de Eskiköy, İnlice (Adıyaman), Girmeli, Dikmen (Mardin) ve İslahiye (Gaziantep) halihazır harita alımı işleri bitirilerek onaylanmıştır. Bunlara ilaveten 10 yerleşmeye ait halihazır harita alımı işi de GAP İdaresi'nce 1996 yılı sonuna kadar ihale edilip işe başlanmış bulunmaktadır. Bu yerleşmeler; Sarıyaprak, Yaylakonak (Adıyaman), Salkım, Yeşildere (Gaziantep), Gelinkaya, Kabala, Sürgücü (Mardin), Kurtalan, Kayabağlar (Siirt) ve Silopi (Şırnak) yerleşmeleridir.

Bu yerleşmelerden, Salkım, Yeşildere (Gaziantep), Gelinkaya, Sürgücü (Mardin), Kayabağlar (Siirt) yerleşmelerine ait halihazır harita alımı işi ile, Kayabağlar halihazır harita alımı işine ek olarak Acırlı (Mardin) Beldesi'ne ait 109.6 hektarlık ilave harita alımı yaptırılıp 1997 yılı içerisinde onaylanmıştır. Yaylakonak ve Kabala'ya ait halihazır harita alımı işi de Şubat 1998 ve Mart 1998'de onaylanmıştır.

Ayrıca, yine aynı kapsamda, Köseceli, Suvarlı (Adıyaman), Beğendik, Pervari, Şirvan (Siirt), Merkez, Beytüşşebap, Cizre, İdil, Uludere (Şırnak) yerleşmelerine ait halihazır harita alımı işleri de 1997 yılı içerisinde ihale edilmiş ve çalışmalara başlanmıştır. Ayrıca Sarıyaprak halihazır harita alımı işine ek olarak Mardin Merkez'e ait yaklaşık 300 ha.lık ilave harita alımı yaptırılmaktadır.

9. GAP'A YABANCI İLGİSİ VE GAP İDARESİ'NİN DIŞ İLİŞKİLERİ

GAP'ın dünya çapında tanıtımı ve uluslararası örgüt ve kuruluşlarla ilişkilerinin geliştirilmesi, üzerinde hassasiyetle durulan konuların başında gelmektedir.

GAP, artık "insan" boyutu ve "sürdürülebilirlik" kavramı ile birlikte anılmaya başlayan bir bölgesel kalkınma projesi olarak örnek duruma ulaşmış, bu boyutlarıyla dış

basın ve uluslararası forumlarda geniş bir şekilde yer almaya ve olumlu yankılar bulmaya başlamıştır.

Başlangıçta GAP konusunda en hafif tabiriyle "çekimser" bir tutum sergileyen uluslararası toplum artık GAP'la ilgilenir ve daha da ötesi, işbirliği içinde olmayan duruma gelmiştir. Bunda Proje'nin sürdürülebilir kalkınma yaklaşımının ve Türkiye'nin GAP'ı tamamlama kararlılığının daha iyi anlaşılması ve Proje'nin somut yarar ve getirilerinin giderek ortaya çıkmasının büyük katkısı olmuştur.

Hibeler

Bu kapsamda, muhtelif projeler için ilgili kuruluşlarca (barajların, hidroelektrik santrallerinin yapımı, içme suyu projeleri, sağlık projesi, tarımsal yayım ve araştırma uygulamaları projesi vb.) dış kaynaklardan sağlanan kredilere ek olarak, bazı önemli projelerin gerçekleştirilmesinde kullanılmak üzere uluslararası yabancı kuruluşlardan yaklaşık 2.9 milyon ABD dolarına eşdeğer miktarda hibe finansman temin etmek imkanına sahip olmuştur. Dış kaynaklı hibe temin edilen kuruluşlar ve ilgili projeler aşağıda verilmektedir:

1. Amerika Birleşik Devletleri Ticaret ve Kalkınma Ajansı (USTDA)
 - GAP Uluslararası Havaalanı : 720 000 ABD doları
 - GAP Coğrafi Bilgi Sistemi : 377 000 ABD doları
2. Amerika Birleşik Devletleri Ulusal Sağlık Enstitüsü (USNHI)
 - GAP'ta Paraziter Hastalıklar : 150 000 ABD doları
(Şark çıbanı, sıtma, kan işeme) Araştırma Projesi
3. Kanada Uluslararası Kalkınma Ajansı (CIDA)
 - Hasat Sonrası Teknolojileri : 399 000 Kanada doları
 - Atatürk Baraj Gölü Çevresi Planlaması : 350 000 Kanada doları
4. Fransa Hükümeti Tarafından Sağlanan Hibeler
 - Kanal Regülasyonu ve Sulama Teknolojileri : 1 milyon Fransız Frangı
 - Tarımsal Sanayi Perspektif Çalışması.
5. Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF)
 - ÇATOM'ların oluşturulması : 20 000 ABD doları
6. Demonstratif Amaçlı Sulama Ekipmanı Temin Eden Yabancı Firma
 - NAAN ve NETAFİM (İsrail Firmaları) : 42 940 ABD doları

7. Katı Atık Arıtma İçin

- Filtration Ltd. (İsraıl Firması) : 40 000 ABD doları

8. Bilgisayar Sistemi Destekli Bağcılık Projesi

- S.Smith & Sons Ltd. ve Wingfield Micro Irrigation (Avustralya) : 21 000 Avustralya doları

9. Dünya Bankası

- GAP- Sanitasyon ve Kentsel Planlama Projesi : 391 500 ABD doları
- GAP- Şanlıurfa-Harran Ovaları Tarlaıçi Geliştirme Projesi: 300 000 ABD doları (* Japón Hükümeti "Trust Fund" tarafından

Uluslararası Kuruluşlarla Ortaklaşa Yürütölen Projeler

a. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ile GAP İdaresi Başkanlığı'nın Ortaklaşa Gerçekleştirdiği Sürdürülebilir Kalkınma Programı;

Bu programın temel amacı, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde sosyo-ekonomik eşitsizliklerin azaltılmasıdır. Program, temel sosyal hizmetler (eğitim, sağlık, konut), cinsiyet grupları arasında eşitlik, kentsel yönetim, çevresel sürdürülebilirlik, kurumsal ve toplumsal düzeyde kapasite oluşturulması ve halk katılımı alanlarındaki pilot projeler aracılığıyla kalkınmanın insani boyutunu vurgulamaktır. 29 alt projeden oluşan Programın toplam maliyeti 5.2 milyon ABD dolarıdır.

UNDP-GAP proje paketi içerisinde yer alan projelerdeki gelişmeler:

- "Birecik Barajı'ndan Etkilenen Nüfusun Yeniden Yerleşimi, İstihdamı ve Ekonomik Yatırımları için Planlama ve Uygulama Projesi" çalışmalarına müşavirler grubu tarafından devam edilmektedir.
- "Birecik Barajı'ndan Etkilenen Nüfusun Yeniden Yerleşimi, İstihdamı ve Ekonomik Yatırımları için Planlama ve Uygulama Projesi" ile ilgili olarak bilgisayar destekli Coğrafi Bilgi Sistemi çalışmaları yürütölmekte ve bu çerçevede haritalar üzerinde yer seçimi analizleri ile alternatif yeni yerleşim alanları tespiti çalışmalarına devam edilmektedir.
- Türkiye'de Sıtma Birimlerinin Güçlendirilmesi Projesi, GAP Bölgesi'nde sıtma savaş stratejilerinin belirlenmesi için Sağlık Bakanlığı'nın organizasyon, teknik ve insan kaynakları kapasitesinin geliştirilmesi ve sıtma vakalarının kontrol altına alınması amaçlamaktadır. Proje çerçevesinde çeşitli düzeylerde eğitim çalışmaları Mart 1998 içinde yapılmıştır.

- Kırsal Alanlarda Okul Servis Otobüsü Hizmetleriyle ilgili Pilot Uygulama Projesi tamamlanmış olup, ihale aşamasına gelmiştir.
- Adıyaman ve Yerel Gündem 21 için Eko-Kent Planlama Yaklaşımı Projesi hazırlanmış olup, ihale aşamasına gelmiştir.
- GAP Master Planı'nın Güncelleştirilmesi ve Gözden Geçirilmesi Çalışması, Küçük Yerleşmelerde Kentsel Atıkların Yeniden Kullanımı ve Göçer Grupların Kalkınma Sürecine Entegrasyonu Projeleri ile ilgili çalışmalar proje hazırlık aşamasındadır.

b. Dünya Bankası (IBRD) Finansmanı ile Yürütülen Projeler;

Dünya Bankası, GAP Bölgesi'ndeki kentsel ve kırsal altyapının geliştirilmesine ilişkin projelere katkı sağlamaktadır. Bu katkı, şu ana kadar iki proje için kesinleşmiştir. Bunlar; "Şanlıurfa - Harran Ovaları Tarla-ıçi ve Köy Geliştirme Hizmetleri Projesi" ile "GAP Kentsel Planlama ve Sanitasyon Projesi" hazırlık çalışmalarıdır. Bu iki proje için Dünya Bankası'ndan toplam 842 bin ABD doları hibe finansman sağlanmıştır. Hazırlık çalışmalarını takiben toplam 120 milyon ABD dolarlık kredinin Dünya Bankası'nca sağlanması öngörülmüştür.

- Şanlıurfa - Harran Ovaları Tarla-ıçi ve Köy Geliştirme Hizmetleri Projesi ile; Şanlıurfa-Harran Ovalarında 150 000 hektarlık alanda etkin tarım faaliyetlerinin, tarımsal teknolojilerin ve çevre açısından sürdürülebilir çiftçiliğin desteklenmesi ile tarla-ıçi geliştirme hizmetleri, köy yolları, içme suyu temini ve çiftçi eğitimi ve yayım konularında destek sağlanması amaçlanmaktadır.

Mali boyutu yaklaşık 100 milyon ABD doları olarak tahmin edilen bu projede, 60 milyon ABD dolarlık bölümünün finansmanı Dünya Bankası tarafından sağlanacaktır. Bu projenin Dünya Bankası tarafından finansmanı için Banka'nın standart, norm ve kriterlerine uygun bir proje teklifinin oluşturulmasına yönelik olarak; finansmana konu olan projenin teknik bileşenlerinin tanımlarını yapmak, uygulama usullerini belirlemek, planlamak ve takip edilecek izleme ve değerlendirme faaliyetlerini tespit etmek için gerekli "Proje Hazırlama Teknik Yardımı" sağlanmak üzere Dünya Bankası tarafından 300 000 ABD dolarlık Japon hibe finansmanı temin edilmiştir.

Söz konusu projeye ilişkin olarak "Proje Hazırlık Çalışmaları" konusunda Dünya Bankası koşulları ile, iki aşamalı uluslararası ihaleye çıkılmıştır. İhalenin 2. aşama değerlendirme çalışmaları kapsamında, firmaların mali teklifleri açılmış ve Oklahoma State University / Su-Yapı ile müzakerelere başlamak üzere Dünya Bankası'ndan uygun görüş alınmıştır.

- **GAP Kentsel Planlama ve Sanitasyon Projesi** ile; Mardin, Diyarbakır, Şanlıurfa ve Siverek'te Katı Atık Yönetimi, 9 yerleşimde (Çınar, Dicle, Hilvan, Mazıdağı, Savur, Ömerli, Viranşehir, Yeşilli-Kabala ve Ziyaret) Kanalizasyon ve Arıtma Tesisi, 2 yerleşimde (Mardin-Acırlı, Şanlıurfa-Ceylanpınar) Arazide Atıksu Arıtma Tesisi Projesi, 55 yerleşimde Klorlama Tesisleri (dezenfeksiyon) ve Diyarbakır'da Kentsel Planlama Çalışması için Coğrafi Bilgi Sistemi (GIS) kurulması gibi çevresel öneme sahip konuların projelendirilmesi ve finansmanı için teknik yardım sağlanması amaçlanmaktadır.

Toplam maliyeti 28.5 milyon ABD doları olarak tahmin edilen bu faaliyetlerin 19.5 milyon ABD dolarlık bölümü Dünya Bankası tarafından finanse edilecek olacaktır.

Dünya Bankası tarafından 150 000 ABD dolarlık Avusturya Hükümet Fonu, proje hazırlıklarının 1. Aşaması için temin edilmiş ve çalışmalar Banka tarafından görevlendirilen Avusturya müşavirlik firması (Posch & Partners GmbH) tarafından tamamlanmıştır.

Proje hazırlıklarının 2. Aşaması için Dünya Bankası tarafından Japon Hükümeti'nden 391 500 ABD doları tutarında hibe sağlanmıştır. Proje Hazırlık Çalışmasının 2. aşaması çalışmaları kapsamında, Dünya Bankası'ndan alınan uygun görüş ile Posch & Partners / Su - Yapı / Kent-Kur / TBU ile 13 Nisan 1998 tarihinden itibaren müzakerelere başlanmıştır.

c. Avrupa Birliği (EU) ile Mali İşbirliği

Bugüne kadar, Avrupa Birliği fonlarından yararlanmak amacıyla GAP idaresi tarafından hazırlanan çeşitli proje teklif paketleri Avrupa Birliği'ne iletilmiştir.

- **GAP Bölgesi'nin Sosyal ve Ekonomik Kalkınmasına Destek Projesi:** Genel anlamda, sulu tarım ve hayvancılık konularındaki potansiyelin en iyi şekilde değerlendirilebilmesi için Bölge koşullarının iyileştirilmesini amaçlayan proje; ME-DA Programı kriterlerine uyumlu olarak hazırlanıp Avrupa Birliği'ne iletilen projelerden biri olup, Avrupa Birliği; bu projeye yaklaşık 33 milyon ECU tutarında katkıda bulunmaya sıcak bakmaktadır.

İletilen proje tekliflerini araştırmak ve GAP Bölgesi'nin ekonomik ve sosyal kalkınmasında önemli etkisi olacak bir proje tanımlamak üzere, Avrupa Birliği tarafından PEM Engineering Management GmbH uzmanları görevlendirilmiştir.

- **GAP Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Projesi:** GAP İdaresi'nin kentsel planlama ve proje hazırlama kapasitesinin güçlendirilmesi için, Dünya Bankası ve

GAP İdaresi'nin beraberce hazırladığı 2.4 milyon ABD doları karşılığı ECU tutarında bir teknik yardım programı önerisi Avrupa Birliği ile müzakere edilmiş ve uygun görüşü belirlenmiştir. Programın amacı, GAP için genel bir kentsel gelişme programının oluşturulması ve programın kapsamındaki en öncelikli üç projenin hazırlanmasıdır.

Bu projelerin öncelikli olarak Avrupa Birliği'ne veya üye ülkelerin finans kuruluşlarına önerilmek üzere hazırlanması düşünülmektedir. Avrupa Birliği'nin finansmanına yönelik bu projede, Dünya Bankası'nın uygulayıcı kuruluş olarak rol alması sözkonusudur.

Proje finansmanı, Akdeniz Geliştirme Fonu (MEDA) kaynaklarından karşılanmak üzere Hazine Müsteşarlığı'nca Avrupa Birliği'ne önerilmiş bulunmaktadır.

d. Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) ile İşbirliği

GAP'ın tanıtılması, GAP ile FAO arasında işbirliği olanaklarının araştırılması ve GAP'taki tecrübelerin FAO'ya aktarılması amacıyla, sözkonusu kuruluş ile Ekim 1997'de başlayan temaslarda gelişmeler kaydedilmiştir. Bu çerçevede, "GAP - FAO Kırsal Kalkınma Programı" başlığı altında bir dizi projenin geliştirilerek ortaklaşa uygulanması için çalışmalar başlatılmıştır. Buna ek olarak, bu işbirliği kapsamında T.C. Ziraat Bankası ile birlikte, özellikle hayvancılık konusunda ortak çalışmaların yürütülmesinde prensipte anlaşmaya varılmıştır. GAP - FAO ve T.C. Ziraat Bankası bir araya gelerek bu çalışmaya ilişkin detayları tespit etmeye karar vermiştir.

e. Dünya Su Konseyi (World Water Council-WWC)

Yaşamsal öneme haiz olan ve son yıllarda dünyada kıt kaynak olarak kabul edilen "SU" ve su ile ilgili konular üzerinde faaliyet gösteren tüm kuruluş ve organlar arasında eşgüdüm ve bağlantı sağlamak üzere kurulan ve Haziran 1996 tarihinde, kurucu üyelerce ana sözleşmesi imzalanıp, Fransız makamlarınca tescil ettirilerek, Sivil Toplum Örgütü (NGO) statüsü ile hayata geçirilen, Dünya Su Konseyi'nin (World Water Council: WWC) 3-4 Eylül tarihlerinde toplanan ilk Genel Kurul Toplantısı'nda, GAP İdaresi Başkanı Dr. Olcay ÜNVER, 44 aday içerisinde en yüksek oyu alarak 19 kişilik Governörler Heyeti'nin arasına girmiştir.

Dr. Olcay ÜNVER, su ile ilgili konularında uzmanlaşmış otoritelerden oluşan ve WWC'in kurucu misyonunu üstlenen su konusundaki önemli kuruluşlardan biri olan, Uluslararası Su Kaynakları Birliği (International Water Resources Association: IWRA)'nin ve Uluslararası Hidroelektrik Birliği (International Hydropower Association: IHA)'nin de Konsey üyesidir.

Dünya Su Konseyi (World Water Council - WWC)'nin Governörler Heyeti toplantısı 11-12 Aralık 1997 tarihleri arasında Fransa'nın Marsilya kentinde yapılmıştır.

Dr. İ.H. Olcay Ünver, 23-24 Şubat 1998 tarihleri arasında Hollanda'nın Delft kentinde yapılan "Dünya Su Konseyi Vizyon Hazırlama" toplantısına da katılmıştır. Bu toplantıda, "Su, Yaşam ve Çevre Vizyonu - Vizyon 2020" başlıklı çalışma ana hatları ile geliştirilmeye başlanmıştır.

GAP'ın, "Su kaynaklarına dayalı sürdürülebilir insani kalkınma için örnek bir kalkınma modeli" olarak takdim edildiği diğer uluslararası toplantılar, Giriş bölümünde (sayfa 1) bulunmaktadır.

Nisan 1998'de ICARDA'da temaslarda bulunmak ve işbirliği alanlarına ilişkin çalışmalar yapmak üzere Halep'e giden GAP İdaresi Başkan Yardımcısı Şerafettin Hamidi başkanlığındaki heyet araştırma çalışmalarının yapıldığı saha ziyaretinde.

f. İsrail Tarım ve Kırsal Kalkınma Bakanlığı Uluslararası Tarımsal Kalkınma İşbirliği Merkezi (CINADCO) ve İsrail Dışişler Bakanlığı Uluslararası İşbirliği Merkezi (MASHAV)

Kırsal kalkınma ve tarım alanlarında büyük aşamalar kaydeden İsrail, bu alandaki birikimlerini, gelişmekte olan 124 ülkenin uzmanlarına iletmek üzere sürekli eğitim programları düzenlemektedir. Bu eğitim programlarına, 26 Ekim-5 Kasım 1997 ve 18 Aralık 1997-8 Ocak 1998 tarihleri arasında GAP İdaresi çalışanları da katılmıştır.

Bu çalışmalar neticesinde, ortak eğitim programları düzenlenmesi ve diğer işbirliği konularında bir protokol hazırlanması için 27 Şubat 1998 tarihinde İsrail'den gelen heyet ile anlaşmaya varılmıştır.

10. GAP İDARESİ'NİN DİĞER ETKİNLİKLERİ

GAP İdaresi Başkanlığı, GAP hakkında bilgi almak ve proje çalışmalarını yerinde görmek amacıyla, GAP İdaresi Başkanlığı'nı ve GAP Bölgesi'ni ziyaret eden basın-yayın kuruluşları, iş çevreleri, üniversiteler vb. kurumlardan çok sayıda yerli ve yabancı konuğa rehberlik, bilgilendirme ve diğer hususlarda yardımlarda bulunmaktadır. Geçen 6 aylık sürede Bölge'ye çok sayıda yerli/yabancı gazeteci, yatırımcı, bilim adamı ve devlet adamının ziyareti gerçekleşmiş ve birçok yerli ve yabancı heyete GAP hakkında brifing verilmiştir.

GAP İdaresi dış tanıtım faaliyetlerine özel bir önem ve ağırlık vermektedir. Öte yandan Proje'nin ülkemiz insanına ve özellikle bu yöreye yatırım yapmak isteyen yerli ve yabancı iş çevrelerine yönelik tanıtımı da aynı doğrultuda devam etmektedir.

Ziyaretler

En yoğun tanıtımı, ziyaretler oluşturmaktadır. GAP İdaresi Başkanlığı'nı ve GAP Bölgesi'ni Ekim 1997 - Nisan 1998 tarihleri arasında ziyaret eden belli başlı konuklar aşağıda sunulmaktadır:

2 Ekim 1997	International Herald Tribune Su Konferansı Katılımcıları (80 kişi)
8-10 Ekim 1997	İstanbul İhracatçılar Birliği heyeti
11 Ekim 1997	İskenderun Ticaret Odası heyeti,
12-13 Ekim 1997	Ankara Ticaret Odası Meclis üyeleri,

- 4-11 Nisan 1998 Ankara Fotoğraf Sanatçıları Derneği (AFSAD) üyeleri
14-16 Nisan 1998 Sanayi Yatırım Bankası Genel Müdür Yardımcısı

Tanıtım Faaliyetleri

1997'de tanıtım amaçlı olarak GAP İdaresi'nce gerçekleştirilen veya GAP İdaresi'nin katılımcı olarak bulunduğu faaliyetler ise aşağıda sunulmuştur:

- 30 Eylül-1 Ekim 1997 İstanbul'daki IHT (International Herald Tribune)'nin Düzenlediği Su Zirvesi'ni müteakip, Brezilya Çevre Bakanlığı Müsteşarı P. Afonso Romano, Sudan Sulama Bakanı Yakoub Musa, Akdeniz Su Enstitüsü Başkanı Muhammed Ben Blida ve üye Michel Soulie'nin de aralarında bulunan IHT Su Zirvesi katılımcılarından 80 kişilik bir grup, 3-4 Ekim 1997'de 3. Uluslararası Atatürk Barajı Su Sporları Şenliği'ni de yerinde izleme fırsatı bulmuşlardır.
- 5-6 Ekim 1997 Hasat Şenlikleri (5 Ekim 1997 tarihinde Şanlıurfa Harran Sulaması, 6 Ekim 1997 tarihinde Mardin'de Derik-Dumluca Sulaması olmak üzere iki ilde Hasat Şenliği yapılmıştır.)
- 28-29 Ekim 1997 GAP'ın tanıtılması, GAP ile FAO arasında işbirliği olanaklarının araştırılması ve GAP'teki tecrübelerin FAO'ya aktarılması olanaklarının araştırılması amacıyla, GAP İdaresi Başkanı Dr. İ.H.Olcay ÜNVER tarafından İtalya-Roma'da merkezi bulunan FAO'ya bir ziyaret gerçekleştirilmiştir.
- 14-21 Nisan 1998 ÇATOM'lara basın ve kamuoyunun dikkatini çekmek ve Bölge halkının çağdaş müzikle tanışmasını sağlamak amacıyla "Bilkent Klasik Gitar Üçlüsü" Cizre, Mardin ve Şanlıurfa'da bir dizi konser vermiştir.
- 17-21 Nisan 1998 11. AGRO-GAP Uluslararası Tarım Fuarı Şanlıurfa'da gerçekleştirilmiştir.

Bilkent Klasik Gitar Üçlüsü

Diğer Faaliyetler

Yine GAP İdaresi tarafından yürütülen veya başka kurumlarda ortaklaşa yürütülen birçok projenin sonuçlarının açıklandığı takdim toplantıları, protokol imza törenleri ve seminerler düzenlenmiştir.

20-24 Ekim 1997	1.Şırnak GAP Kültür ve Spor Haftası düzenlenmiştir.
30-31 Ekim 1997	Diyarbakır'da "GAP'ın Ekolojiye ve Tarıma Etkileri" konulu bir tartışma toplantısı yapılmıştır.
10 Kasım 1997	TÜSLAD yetkililerinin 17-21 Kasım 1997 tarihleri arasındaki ABD ziyareti öncesi, GAP İdaresi Başkanı Dr. ÜNVER İstanbul'da düzenlenen bir toplantıda GAP'la ilgili bir konferans vermiştir.

11. AGRO-GAP Uluslararası Tarım Fuarı (Şanlıurfa)

- 1-2 Aralık 1997 "Güneydoğu'nun Kalkınmasında Yeni Ufuklar: GAP ve Adıyaman" sempozyumu Adıyaman Valiliği, Adıyaman Belediye Başkanlığı, Adıyaman Ticaret ve Sanayi Odası İşbirliği ve GAP İdaresi Başkanlığı ile Birleşmiş Milletler Türkiye Daimi Temsilciliği'nin katkılarıyla, Adıyaman'da düzenlenmiştir.
- 26 Aralık 1997 Dr. Olcay ÜNVER, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün düzenlemiş olduğu "Kadın Sağlığı" toplantısına katılarak bir konferans vermiştir.
- 12 Ocak 1998 Kahramanmaraş'ta Sütçü İmam Üniversitesi tarafından düzenlenen "152'nci Tarım Yılı Kutlamaları"nın açılış konuşması Dr. Olcay ÜNVER tarafından yapılmıştır.

GAP Koordinasyon Kurulu (Batman)

- 5 Şubat 1998 GAP İdaresi'nin katkılarıyla, Ankara Fotoğraf Sanatçıları Derneği'nce hazırlanan "AFSAD-GAP Fotoğraf Sergisi" ve ÇATOM'larda eğitim göre kadın ve genç kızların ürünlerinin sergilendiği ve satışa sunulduğu "ÇATOM Ürünleri Sergisi"nin açılışı Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel tarafından yapılmıştır.
- 28 Şubat 1998 GAP İdaresi - Ankara Fotoğraf Sanatçıları Derneği (AFSAD)'nin ortaklaşa düzenlediği "Sözümüz GAP üstüne" adlı Fotoğraf Sergisi Kilis'te açılmıştır.
- 13 Mart 1998 27.GAP Koordinasyon Kurulu Batman'da toplanmıştır.
- 13 Mart 1998 AFSAD-GAP Fotoğraf Serisi Batman'da açılmıştır.
- 23 Mart 1998 Devlet Bakanı Prof.Dr.M.Salih Yıldırım'ın himayelerinde Dünya Su Günü Şanlıurfa'da yapılmıştır. Sempozyuma, GAP İdaresi Başkanı Dr. ÜNVER, üniversite öğretim üyeleri, Bölge Belediye Başkanları da katılmışlardır.

- 24-27 Mart 1998 AIESEC tarafından üniversite öğrencilerine yönelik olarak düzenlenen panel ve eğitim programı Gaziantep, Şanlıurfa ve Diyarbakır'da gerçekleştirilmiştir.
- 28 Mart 1998 Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, GAP İdaresi Başkanlığı, TEMA, Harran Üniversitesi, Trakya Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi Ziraat Fakülteleri ve TİKVEŞLİ Şirketler Grubunun ortak organizasyonu ile düzenlenen "Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgelerinde Hayvancılık Sektörünün Genel Yapısı ve Gelişmesine Yönelik Önlemler" konulu panel Şanlıurfa'da yapılmıştır.
- 14 Nisan 1998 "Sözümüz GAP Üstüne" adlı fotoğraf sergisi Şanlıurfa'da Devlet Güzel Sanatlar Galerisi'nde açılmıştır.